

כפירושי אברים שנתלשו שעליהם לכו"ע חל אמ"ה. ומדברי המנח"ח שלא תי' כן מוכח כהפמ"ג הנ"ל שנקט דזה רק בגדר איסור יוצא ותו לא.

[ד] שני לוגין שאני עתיד להפריש הטעם שלא נאסר משום בליעות התרומה מטעם כבוש

בכמה דוכתי בש"ס הובאה המשנה בדמאי [פ"ז מ"ד] הלוקח יין מבין הכותים אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה, עשרה מעשר ראשון, תשעה מעשר שני וכו'. ופירש רש"י [בסוכה כ"ג ע"ב וכן בחולין י"ד ע"א] דאיירי באופן שהוא סמוך לשבת ואין לאדם כלים טהורים להניח בהם התרומה ומפריש באופן שאת ההפרשה בפועל יעשה למוצאי שבת.

ושמעתי ממו"ר הגר"א גנחובסקי שליט"א שכאשר נועדו יחדיו הרב מטשיבין זצ"ל עם הרב דפרשבורג בעל הדעת סופר נדברו אודות הקושיא על משנה זו דהיאך יהיה מותר לו במוצ"ש לשתות את יין ההיתר שבחבית זו הרי תרומה זה אחד מחמישים א"כ אין כאן שיעור ק"א לבטל התרומה ונמצא שבמוצ"ש שהוברר למפרע שחלה התרומה כבר מע"ש דהיה כאן תרומה בתוך החבית כבוש בתוכה כל השבת א"כ נמצא שיין ההיתר בלע מיין התרומה והיאך

יהיה מותר לזר לשתותו. [ועיין בקובץ קול התורה חוברת מ"ז - תשרי תש"ס - עמוד מ"ו שהביא דבריהם ופלפל בהם ע"ש].

וכבר הזכיר הרב מטשיבין שבזכרוננו נמצא שכבר עמד בקושיא זו הנו"ב בדגול מרבבה ונמצאו הדברים ביו"ד שכ"ד [בדגול מרבבה תנינא שנדפס בסוף השו"ע] וכתב שם דמזה נלמד דגם באופן שחלה התרומה למפרע זה חל רק על הגוף ולא על הטעמים, דהרי כעת הוברר שאותם טעמים שכבר יצאו לא עמדו להפרישם. וכן מבואר בשפת אמת בסוכה בחדא תירוצא. וכן נראה שנקט לעיקר החזון איש בדמאי [סי' י"ג ס"ק י"ד]. וכן הוא במנחת שלמה [ח"א סי' נ"ד] דכאשר מתברר למפרע אמרינן דרק גוף הדבר נתברר ולא הטעמים היוצאים.

והגדול ממינסק ביתרון האור [על המשניות בדמאי שם] וכן באור גדול החדשות [סי' ט'] והביאו נמי בספר תקנת עזרא להגר"ע אלטשולר זצ"ל [מעילה דף כ"ב] כתבו דלא שייך לומר כנ"ל דכאשר חל למפרע זה חל חוץ מהטעם שבו, דהדבר דומה להמבואר בירושלמי פסחים דלא שייך להקדיש שדה ולשייר גידוליה וכמו כן הטעמים של חפץ האיסור לא שייך להקדיש החפץ חוץ מהטעמים היוצאים ממנו דהרי הם כגידוליו.

וכדבריהם מוכח בשו"ת מהר"י וייל ¹²³⁴⁵⁶⁷ [סי' מ"ח] שכתב דמי שבישל או אפה את העיסה קודם שהפריש ממנה חלה, דכאשר מפרישה לאחר האפיה או הבישול שיטול חלה שיעור קטן פחות מכשיעור אחד ממאה ואחד שבו. שאל"כ כיון שנהיה חלה למפרע ¹²³⁴⁵⁶⁷ בדברבנן יש ברירה נמצא שיש בעיסה טעמים מן החלה, לפיכך שיטול חלה קטנה שהטעמים שלה ראויים להתבטל בעיסה. (הו"ד בורכי משה ניו"ד סי' שכ"ג ס"ק ד' אמנם בחלת חו"ל חולק עליו דאיי"ז מדין ברירה ע"ש. ובט"ז ניו"ד שכ"ד ס"ק ט"ו הביא דברי מהר"י וייל וסיים ^{אוצר החכמה} שדבריו נכונים להלכה אפילו בחלת חו"ל וכן פסק בשו"ת נפש חיה ניו"ד סי' פ"ט) ¹⁵.

ומדברי מהר"י וייל למדנו שני חידושים חדא שהחלה

מופרשת למפרע ועוד דלא שייך להפריש חלה למפרע שלא יחול על הטעמים שבה, דמידי דממילא הוא שאם תחול החלה למפרע יהיה בה טעמים.

והב"ח [סוף סי' שכ"ד] הביא לדברי מהר"י וייל וחלק עליו שאין זה חל למפרע וא"כ שפיר מתקן הטבל וכן את כל הטעמים של הטבל. והדגול ^{אוצר החכמה} ^{אוצר החכמה} **מרבבה** [תנינא הנ"ל] הביא ראייה לב"ח משני לוגין שאני עתיד להפריש שאם יאסרו הטעמים הרי יאסר הזר בשתיית יין ההיתר.

ויש להבחין שהדגול מרבבא מביא ראייה רק לדינו של הב"ח אבל לא מטעמיה דהב"ח נמק טעמו שאין זה חל למפרע כלל והדגול מרבבה מנמק הטעם דאף אם חל למפרע אבל

למפרע ומשמע שבחלה דאורייתא מודה למהר"י וייל וכן הם פשטות דברי הט"ז הנ"ל. וכן מפורש במנחת שלמה (ח"א סי' נ"ד) וביאר דטעמו הוא משום דסובר כשיטת תוס' בסוכה [דף ל"ה] דהישראל והכהן שותפין בעיסה וכשמפריש יש כאן חלוקת שותפין אך ע"ש שכתב דרק בחלה כן הוא. ועוד תמה המנחת שלמה שם דבאופן שמפריש מעיסה שגלגלה לאחר שהראשונה כבר נאפתה מה שייך כאן ברירה למפרע הרי בשעה ראשונה כלל לא היתה חלה זו בעולם.

¹⁵. והנה דברי מהר"י וייל צריכים פירוש דמה שייך ברירה כשלא אמר בתחילה שמה שיפריש לבסוף יהיה חלה. והחזו"א בדמאי שם מכח זה כתב שכל דברי המהר"י וייל הם רק בחו"ל שבזה גדר הקולא של אוכל והולך ואח"כ מפריש הוא לדון בזה ברירה דעושה על דעת חכמים והם הפרישו מתחילה את מה שיפריש לבסוף. אמנם מסתימת הפוסקים הנ"ל נראה יותר שפירשו לדברי מהר"י וייל גם בא"י דבדרכי משה כתב שבחלת חו"ל דהוי מדרבנן נראה להקל שלא חל

שלא אסרה תורה הטעם מותר גם בלא
דין ביטול, ויש לפלפל.

¹²³⁴⁵⁶⁷אח"כ

ובנחלת אליהו שם כתב שדיבר
בקושיה זו עם הגרמ"מ
עפשטיין זצ"ל בעל הלבושי מרדכי,
ותירץ לו דכיון שמין במינו הוא רק
מדרבנן גזירה אטו אינו מינו, א"כ
בכה"ג דאי אפשר כיו"ב בשאינו מינו
לא גזרו עכ"ד. ¹²³⁴⁵⁶⁷אח"כ וזהו כסברת הגר"א [סי'
¹²³⁴⁵⁶⁷אח"כ צ"ח סעי' ד' שהבאנו להלן בס"ט אות ג']
ע"ש.

ודברי המהר"י וייל נפק"מ להא דמצוי
אנשים שמפרישים מן המצות
חלה בעצמם לאחר האפיה דלשיטת
מהר"י וייל וסיעתו אם לוקחים חלק
של יותר מאחד ממאה נמצא שיש
בליעות של חלה במצתם. ובחלת א"י
יש להקל שהרי לדברי החזו"א כל
דברי מהר"י וייל נאמרו רק בחו"ל ואף
לדברי המנחת שלמה דפליג הרי סיים
דמעשים בכל יום שאין מקפידים על
כך.

והנה החזו"א בדמאי שם כתב דמלבד
שעצם דבריו של מהר"י וייל הם
חידוש שחל למפרע, מסברא נראה
שחל רק על הממש ולא על הטעמים.
[וכן הסיק המנחת שלמה הנ"ל בח"א סי'
נ"ד] וכדברי החזו"א נקט להלכה הדרך
אמונה [פ"ז מהלכות ביכורים הי"א ס"ק צ']

רק על הממש ולא על הטעמים דזה
מה שמוכח משני לוגין שאני עתיד
להפריש דשם זה ודאי למפרע.

¹²³⁴⁵⁶⁷אח"כ

אוצר החכמה

והגדול ממינסק שם כתב לפי דרכו
לתרץ הקושיא משני לוגין,
שאין דין טעם כעיקר בתרומה דכיון
שאין איסורא שוה בכל אי אפשר
ללומדה מהטמאים. וכעין מה שחידש
הנו"ב שאין איסור טעם כעיקר באיסור
עשה הרחבנו בדבריו להלן בס"כ"ג.

ובנחלת אליהו להגר"א דושניצר זצ"ל
[גיטין אות צ"א עמוד קכ"ו] כתב
ששמע מקשים קושיא זו על המשנה
בדמאי, וכתב דלכאורה לא קשיא כיון
שהוברר שעל אותם הטעמים לא חלה
ההפרשה למפרע ושוב כתב שדבר זה
תלוי בגדר איסור טעם כעיקר האם יש
לו דינים עצמיים וממילא שייך לומר
דעל חלק זה לא חל האיסור למפרע,
או דכל דינו של טעם כעיקר הוא מכח
הממש והיינו דמה שיש בממש חל גם
בהטעם בגדר איסור יוצא דלפי זה אין
שייך להפרידו מן הממש מטעם ברירה
עכ"ד.

וזהו ממש פלוגתת הפמ"ג והשערי
יושר [שהבאנו לעיל באות ג'] ויתכן
ששורש נידון זה תלוי בחקירת הגרע"א
האם למ"ד טעם כעיקר לאו דאורייתא
צריך להגיע לדין ביטול ברוב, או דכיון

ובציון ההלכה [שם אות קנ"ב] הביא שבחדרי דעה ג"כ הקל בזה אמנם הביא דביראים [מצוה קמ"ח] מבואר דישי להפריש חלה טרם החמיצה העיסה כי אח"כ צ"ע איך יתיר הטעם וכתב שבדבריו מבואר כדברי מהר"י וייל שחל למפרע דאל"כ איזה חשש יש כאן והניח בצ"ע.

והעירני הג"ר שמואל רוטשילד שליט"א בעל הפירות תאנה דיתכן ששורש נידון זה תלוי בשאלה הנידונת בתשו' מהרש"ם [ח"ג סי' קס"ג] באופן שנבלע חלב בככר ואח"כ נכנס לבשר וחזינן לאחר שיצא הככר מן החלב שלא נחסר מן החלב רק כף אחת האם צריך ששים נגד כל החלה או דסגי בששים כנגד הכף שנחסרה והנידון האם הטעם מוכרח לחסר מן הממש או לא והוכיח שם מהפמ"ג שצריך לשער כנגד כל הככר וזה מיושב לשיטתו שהוכחנו דסובר שטעם הוא מגדר איסור יוצא. ועיין בלקח טוב למהר"י אנגל זצ"ל [ריש כלל ג'] מש"כ בזה. ועיין מש"כ באות הבאה. [ועיין ברמ"א סי' צ"ב סעי' ח' דלענין מניח מעל חלב רותח שמקבל טעם מהאדים דמשער נגד כל החלב שבקדרה הרי מבואר דסובר שגם כאשר לא נחסר גוף התבשיל שנותן טעם ואוסר וכבר העיר כן מהרי"ל הו"ד בדרכי תשובה סי' צ"ב ס"ק קס"ט].

אמנם הגרב"צ סוקולובסקי שליט"א טען דלכו"ע אי"ז גידולין כפשוטו שהרי גם ריח שיוצא זה מחלקיקים דקים הנמצאים בדבר עצמו והרי חזינן שהדבר מוגבל בכח נתינת הטעם שלו וא"כ שפיר יכול לשייר את אותם פירורים ולא דמי לגידולים שאין יכול לשיירם כיון שהיא יצירה חדשה שכעת נמצא כאן רק הכח המצמיח ולא הגידולין בעצמם כלל.

ה] בביאור הר"מ קזים להא דאין בגידין בנותן טעם

בחדושי רבינו משה קזים ז"ל תלמיד הרמ"ע מפאנו לחולין [פ"ז עמ' 207] כתב דרך חדשה בביאור המחלוקת אם יש בגידין בנותן טעם אשר נתחבטו בזה הראשונים דאטו נחלקו במציאות [דהרשב"א כתב שלכו"ע יש טעם רק כשיוצא הוי טעם קלוש ונחלקו אם נתחדש בזה טעם כעיקר].

ומפרש הר"מ קזים ז"ל שבאמת לכו"ע יש טעם חשוב בגידים והיינו שאם יבשל אדם כמות של גידים במים לכו"ע יורגש כאן טעם חשוב של בשר. אמנם בהא נחלקו דמ"ד אין בגידין בנותן טעם סובר שהגיד עצמו לאו מידי דאכילה הוא וחדוש הוא שחדשה תורה לאסרו אע"פ שהוא כעץ בעלמא ולכן אין לנו בו